

ضرورت به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران و جنبه‌های مثبت آن

دکتر نظام‌الدین رحیمیان
محمود مجدی اوغولبیک
علیرضا ملکی

مقدمه

در دهه گذشته، تلاش‌ها برای پاسخ به تقاضای فزاینده سرمایه‌گذاران، قانون‌گذاران، حساب‌رسان، دانشگاهیان و دیگر ذینفعان، برای تدوین استانداردهای حسابداری واحد و باکیفیت، منجر به تجدید ساختار فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC) و شکل‌گیری هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IASB) و بنیاد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) شد. در این راستا، بیشتر اقتصادهای برتر دنیا، برنامه زمان‌بندی همگرایی با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را تدوین کرده‌اند که این جریان با حمایت گروه بیست (G-20) و درخواست این گروه از هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی ایالات‌متحد (FASB) و هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری برای تکمیل پروژه همگرایی، سرعت بیشتری گرفته است.

در کشور ما نیز، استانداردهای حسابداری بر پایه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) تهیه و تدوین می‌شوند. افزون بر این، براساس درخواست سازمان بورس و اوراق بهادار، کمیته تدوین استانداردهای حسابداری سازمان حسابرسی، اجازه استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را به شرکت‌های فهرست‌شده در بورس اوراق بهادار داده است. از اینرو، در این مقاله، به ضرورت به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی حسابداری (IAS) و جنبه‌های مثبت آن پرداخته می‌شود.

تفسیرهایی را مرتفع خواهد کرد که هم‌اکنون این شرکت‌ها و ذینفعان آنها با آن روبه‌رو هستند.

شرکت‌ها در سراسر جهان به دنبال افزایش سرمایه خود در کشورهای خارجی هستند؛ اما برای افزایش اثربخشی سرمایه در بازار خارجی نیز صورت‌های مالی واحد تجاری چندملیتی باید برای سرمایه‌گذاران خارجی قابل درک باشد. از راه‌حل‌های این موضوع، تهیه بیش از یک مجموعه صورت مالی (که صورت‌های مالی چندگانه نیز نامیده می‌شود) با استفاده از زبان، واحد پول و اصول پذیرفته‌شده حسابداری (GAAP) در آن بازارهای خارجی است، اما هزینه‌های بالای این راه‌حل به شدت از به‌کارگیری آن جلوگیری می‌کند.

راه‌حل اثربخش‌تر، ایجاد و استفاده از یک مجموعه رویه‌های گزارشگری پذیرفته‌شده همگانی خواهد بود. این راه‌حل برای واحدهای تجاری چندملیتی، فرصت پذیرش اوراق بهادارشان در بورس‌های مختلف جهان، استفاده از فعالیت‌های تأمین مالی گسترده‌تر و تأمین نیازهای بالقوه اعتباردهندگان و سرمایه‌گذاران، صرف‌نظر از محل اقامت آنها را فراهم می‌سازد. افزون بر این، پیوند بازارهای سرمایه جهانی عامل مؤثر پشتیبانی از حرکت به سمت مجموعه واحد مقررات حسابداری است.

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و هدف‌های آن

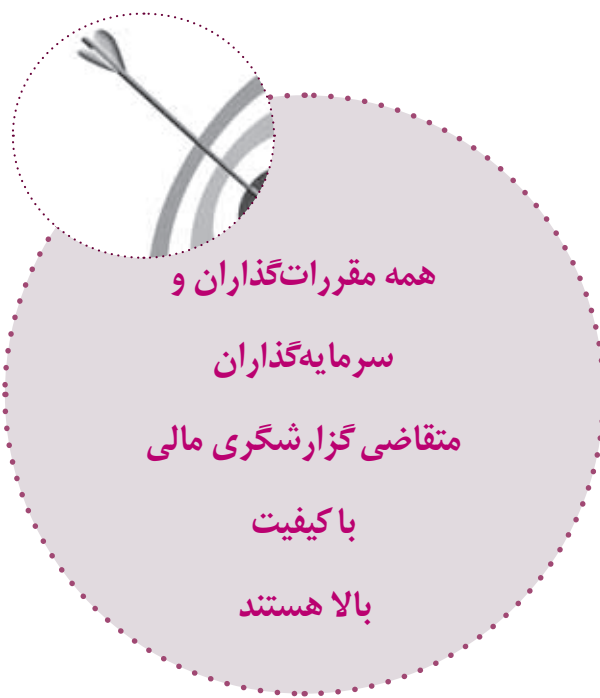
استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، به مجموعه‌ای از استانداردهای حسابداری گفته می‌شود که از سوی هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری ارائه شده‌اند. هدف این استانداردها، تهیه صورت‌های مالی شرکت‌های سهامی در قالب یک استاندارد جهانی است.

هیئت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری، نهادی مستقل در لندن است که ۱۵ عضو از کشورهای مختلف دارد و کار خود را از سال ۲۰۰۱ آغاز کرده است. پایه‌گذاری این هیئت به وسیله مؤسسه‌های بزرگ حسابرسی، مؤسسه‌های مالی خصوصی و تعدادی دیگر از سازمان‌های حرفه‌ای در حوزه حسابداری انجام شده است. تاکنون نزدیک به ۱۲۰ کشور یا حوزه، به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را برای گزارش‌دهی مالی الزامی ساخته‌اند.

شرکت‌ها با پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، می‌توانند صورت‌های مالی خود را با اصول مشابه به شرکت‌های رقیب خارجی ارائه کنند؛ در نتیجه، مقایسه‌پذیری بین اطلاعات شرکت‌ها افزایش یافته و شرکت‌های اصلی که شرکت‌های فرعی آنها در کشورهایی فعالیت می‌کنند که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را پذیرفته‌اند، امکان می‌یابند تا از زبان مشترک حسابداری بهره ببرند. همچنین، به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی می‌تواند برای شرکت‌هایی سودمند باشد که قصد افزایش سرمایه‌گذاری خارجی خود را دارند، (AICPA, 2015).

ضرورت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری

حل مشکل تنوع در رویه‌های حسابداری و گزارشگری مالی ضرورتی آشکار است. مدیران اجرایی ارشد و مدیران مالی ارشد در واحدهای تجاری چندملیتی، کسب‌وکار را در محیط جهانی انجام می‌دهند و هر روز با مقررات متنوع حسابداری کشورهای روبه‌رو می‌شوند که در آنها فعالیت می‌کنند. روش یکنواخت نگهداری اطلاعات مالی و گزارشگری، بعضی از

افزایش شفافیت و دقت گزارشگری مالی

استفاده از استانداردهای بین‌المللی حسابداری از سوی حسابداران خیره در سراسر جهان، سبب می‌شود تا نقاط ضعف و قوت این استانداردها به‌طور کامل آشکار و با برطرف کردن نواقص آن بر کیفیت و شفافیت گزارشگری مالی افزوده شود. همچنین با توجه به بالاتر بودن دقت و جامعیت استانداردهای بین‌المللی حسابداری نسبت به گزارشگری مالی محلی، این انتظار به‌وجود می‌آید تا با آگاهی به‌موقع از وضعیت مالی بتوان از بروز بحران مالی جلوگیری کرد. اطلاعات صحیح مالی از وضعیت شرکتها می‌تواند در ارزیابی درست از وضعیت مالی و در نتیجه کاهش ریسک سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران مؤثر باشد. باید به این نکته توجه داشت که این امر برای سرمایه‌گذاران خردی که اتکای بیشتری به گزارشهای مالی دارند، از اهمیت بیشتری برخوردار خواهد بود.

افزایش مقایسه‌پذیری صورتهای مالی

از مهمترین هدفهای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، افزایش امکان مقایسه صورتهای مالی است. وجود مجموعه‌ای از استانداردهای سطح بالا، منجر به کاهش هزینه‌های دسترسی به بازارهای سرمایه در سراسر جهان می‌شود و از این جهت، سرمایه‌گذاران را منتفع خواهد کرد. در عین حال با گسترش چشمگیر ارتباط از طریق دنیای اینترنت، گزارشگری مالی از راه دور در حال رواج یافتن است و سرمایه‌گذاران فارغ از محل سکونت خود، امکان دسترسی به گزارشهای مالی شرکتها را یافته‌اند. این در شرایطی است که در صورت نبود استانداردهای بین‌المللی حسابداری، مقایسه صورتهای مالی دیگر کشورها بسیار مشکل شده و در موارد زیادی امکان‌پذیر نخواهد بود.

از سوی دیگر، در صورت نبود استانداردهای بین‌المللی حسابداری، اگر تفاوت عمده‌ای در نحوه گزارشگری مالی میان کشورها وجود داشته باشد، برای آگاهی از صورتهای مالی شرکتهای خارجی نیاز به شناخت نحوه تدوین گزارشهای مالی در دیگر کشورها وجود دارد و در صورت نبود شناخت،

توجه به حسابداری حرفه‌ای و رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، موجب تسهیل و اطمینان بخشی برای سرمایه‌گذاران خواهد بود. اطلاعات مالی بنگاه‌های اقتصادی باید نزد اتباع و ملیتهای مختلف به‌صورت شفاف و مطابق با استانداردهای بین‌المللی ارائه شود تا براساس آن، مقایسه آسان‌تر و تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر شود.

براساس بررسی انجام‌شده از ۱۴۰ کشور و حوزه گزارشگری، ۱۱۶ کشور و حوزه استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را برای شرکتهای سهامی عام و شرکتهای دارای مسئولیت پاسخگویی همگانی، الزامی و بیشتر دیگر کشورها و حوزه‌ها، استفاده از آن را مجاز کرده‌اند. استفاده و به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای رقابت بنگاه‌ها، جذب منابع و حضور گسترده در اقتصاد جهانی، ضروری است.

امروزه رعایت استانداردهای بین‌المللی حسابداری برای افزایش توانمندی و حضور در بازارهای جهانی، پیش‌نیاز تلقی می‌شود. اگرچه در ایران، استانداردهای حسابداری براساس استانداردهای بین‌المللی تعریف شده است، اما نباید موجب اطمینان خاطر شود و ما را از رسیدن به جدیدترین ضوابط استاندارد باز دارد.

هنوز در برخی موارد، انطباق وجود ندارد؛ این موضوع نیز باید با جدیت پیگیری شود تا هنگام بهره‌گیری از تسهیلات مجامع بین‌المللی و ابزار جدید مالی، سریعتر به نتیجه مطلوب دست پیدا کنیم.

شرکت‌های ایرانی برای حضور در بازارهای جهانی نیازمند رعایت استانداردهای بین‌المللی هستند؛ زیرا زبان گزارشگری مالی براساس استانداردهای بین‌المللی می‌تواند بهترین معرف و تسهیل‌کننده برای حضور و توسعه تعامل شرکتهای ایرانی در بازارهای جهانی باشد.

به‌طور کلی، مرتبط بودن با جنبه‌های شفافیت، همخوانی و سازگاری صورتهای مالی و کاهش موانع، ناشی از نبود تقارن اطلاعاتی در حوزه تأمین مالی است و به‌طور خاص، اصلی‌ترین مزایای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، کاهش هزینه‌های تطبیق صورتهای مالی خواهد بود (Pacter, 2015).

به آیین رفتار حرفه‌ای می‌توانند کیفیت افشای اطلاعات و گزارشگری مالی را ارتقا داده و با کاستن از نبود تقارن اطلاعاتی، اطمینان و اعتماد مشارکت‌کنندگان را بیش از پیش به بازار سرمایه جلب کنند.

آنچه مسلم است و نسبت به آن اتفاق نظر وجود دارد، این است که همه مقررات‌گذاران و سرمایه‌گذاران متقاضی گزارشگری مالی با کیفیت بالا هستند؛ زیرا این اعتقاد به صورت گسترده‌ای وجود دارد که کیفیت گزارشگری مالی به طور مستقیم بر بازارهای سرمایه اثرگذار است. اگرچه واژه‌های «کیفیت» اطلاعات حسابداری و «شفافیت» استانداردهای حسابداری یا سیستم افشای اطلاعات به طور مشترک و قابل جایگزین استفاده می‌شوند، ارائه تعریفی دقیق و روشن از

بهره‌برداری از صورتهای مالی این شرکتها در عمل منتفی خواهد شد (مهام و همکاران، ۱۳۹۱؛ نظری و همکاران، ۱۳۹۲).

پنج مزیت گزارشگری مالی مطلوب و شفاف برای بازار سرمایه

از جمله مزیت‌های گزارشگری مالی مطلوب و افشای مناسب در بازار اوراق بهادار، کشف صحیح قیمت در بازارهای اولیه و ثانویه، کاهش هزینه سرمایه، کاهش مدیریت سود، افزایش نقدشوندگی سهام و کاهش ریسک مشارکت‌کنندگان است. موفقیت بازار سرمایه، تحت تأثیر کیفیت افشای اطلاعات و گزارشگری مالی است و هرچه گزارشگری مالی و افشای اطلاعات شرکت‌ها مبتنی بر استانداردها و مقررات باکیفیت باشد، اعتماد سرمایه‌گذاران و دیگر مشارکت‌کنندگان بازار به قابلیت اتکای اطلاعات مالی افزایش خواهد یافت.

نقش اطلاعات به‌ویژه اطلاعات مالی در تصمیم‌گیری مشارکت‌کنندگان بازار سرمایه، اساسی و غیرقابل انکار است. همچنین انتشار عمومی اطلاعات مهم از سوی مدیریت در صورتی که به‌هنگام و قابل اتکا باشد، باعث کاهش نبود تقارن اطلاعاتی میان مدیریت و دیگر استفاده‌کنندگان از اطلاعات می‌شود و براساس مطالعه‌های تجربی و نظری، کاهش نبود تقارن اطلاعاتی به‌نوبه خود به کاهش هزینه سرمایه، کاهش مدیریت سود، کاهش ریسک اطلاعاتی و همچنین افزایش نقدشوندگی سهام منجر می‌شود که این موارد از جمله مهمترین کارکردهای بازار سرمایه هستند.

افشای مناسب اطلاعات مالی مستلزم وجود دستکم چهار عامل اساسی است که به اختصار می‌توان به عامل نیروی انسانی، به‌کارگیری استانداردهای باکیفیت و ساختار گزارشگری مناسب، استفاده بهینه از فناوری اطلاعات و استفاده از خدمات حسابرسی باکیفیت، اشاره کرد.

در این میان، شاید عامل نیروی انسانی مهمترین نقش را در گزارشگری مالی و افشای اطلاعات مناسب برعهده دارد؛ زیرا کارایی و کیفیت عوامل دیگر نیز به‌نوعی تحت تأثیر کیفیت و رفتار عامل نیروی انسانی است. بنابراین می‌توان گفت مدیران شرکت‌ها از جمله مدیران ارشد مالی در صورت برخورداری از صلاحیت‌های تخصصی لازم و تعهد

از ۱۴۰ کشور و حوزه گزارشگری

۱۱۶ کشور و حوزه

استفاده از

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری را

برای شرکتهای سهامی عام و

شرکتهایی که

مسئولیت پاسخگویی دارند

الزامی و بیشتر دیگر کشورها و حوزه‌ها

استفاده از آن را

مجاز کرده‌اند

اندیشیده شده، استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی است. از دیدگاه موافقان، به دلیل جهانی شدن اقتصاد و ظهور سازمانها و اتحادیه‌های جهانی نظیر اتحادیه اروپا، سازمان تجارت جهانی، همچنین روند رو به رشد نوآوری‌ها در مبادله‌های تجاری بین‌المللی، گسترش و پیچیدگی مبادله‌ها در بازارهای جهانی، افزایش مقایسه‌پذیری و افزایش کارایی بازارهای بین‌المللی، پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌عنوان استانداردهای حسابداری ملی لازم و ضروری است.

در مقابل، مخالفان پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، دلایلی از این قبیل مطرح می‌کنند که برخورد حسابداری یکسان و یکنواخت با صنایع و اقتصاد کشورهای مختلف میسر نیست و ممکن است در مورد مبادله‌ها در کشورهای مختلف، تفسیرهای متفاوتی ارائه شود، همچنین در یکپارچه‌سازی استانداردهای حسابداری به اندازه و بزرگی شرکتها توجهی نشده است و این که فرایندهای استانداردگذاری همواره یک فرایند سیاسی است.

با این حال، به نظر می‌رسد مزیت‌های به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، بیشتر از معایب آن است.

منابع:

- حسینی سیدعلی، مزیت گزارشگری مالی مطلوب و شفاف برای بازار سرمایه، خبرگزاری فارس، ۱۳۸۶
- مهمان کیهان، علی‌اصغر فرج‌زاده و علیرضا آقایی، مزایا و معایب به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌عنوان استانداردهای ملی حسابداری، فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، دانشگاه الزهراء، بهار ۱۳۹۱
- نظری علیرضا، ایمان فدایی و سعید تقی‌ملایی، نکاتی در خصوص اهمیت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، مجله اقتصادی، فروردین و اردیبهشت سال ۱۳۹۲
- American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), **IFRS FAQs**, http://www.ifrs.com/ifrs_faqs.html, 2015
- Pacter P., **IFRS as Global Standards: A Pocket Guide**, IFRS Foundation, 2015

کیفیت یا شفافیت مورد قبول همگان، گریزناپذیر است. استانداردهای حسابداری مطلوب، استانداردهایی هستند که صورتهای مالی تهیه‌شده براساس آنها، رویدادها را در دوره‌هایی که اتفاق افتاده‌اند، گزارش می‌کنند؛ نه در دوره‌های قبل و بعد. شفافیت نیز ترکیبی از ویژگی‌های به‌موقع بودن و محافظه‌کاری است و منظور از به‌موقع بودن، انعکاس وقایع اقتصادی هر دوره در همان دوره و منظور از محافظه‌کاری، سرعت بیشتر در انعکاس اخبار بد نسبت به اخبار خوب، در گزارشگری مالی است.

در خصوص عوامل تأثیرگذار بر کیفیت اطلاعات مالی و افشا، به‌کارگیری استانداردهای حسابداری باکیفیت و ساختار

استانداردهای حسابداری

مطلوب

استانداردهایی هستند که

صورتهای مالی تهیه‌شده

براساس آنها

رویدادها را در دوره‌هایی که

اتفاق افتاده‌اند

گزارش می‌کنند

گزارشگری مناسب، استفاده بهینه از فناوری اطلاعات در تهیه و افشای اطلاعات، استفاده از خدمات حسابرسی باکیفیت و استفاده از نیروی انسانی متخصص و متعهد به آیین رفتار حرفه‌ای، از جمله عوامل مؤثر بر کیفیت اطلاعات مالی و افشا هستند (حسینی، ۱۳۸۶).

نتیجه‌گیری

نیاز به جهانی‌سازی و یکسان‌سازی گزارشگری مالی از مدت‌ها پیش مطرح بوده است. یکی از راه‌حل‌هایی که برای این مشکل